

Tisztelt Dr. Juhász Imre, Alapvető Jogok Biztosa!

Tisztelt Dr. Bándi Gyula, a Jövő Nemzedékek Szószólója!

Alulírott civil szervezetek azért fordulunk Önökhöz, mert megítélésünk szerint a Balaton természeti állapotát és még megmaradt természetes, illetve természetközeli partvidékét olyan mértékű és ütemű beépítési nyomás éri, amely már nem kezelhető kizárólag az egyes beruházások és engedélyezési eljárások szintjén.

A Balaton Magyarország egyik kiemelkedő ugyanakkor rendkívül sérülékeny természeti erőforrása, az Alaptörvény P) cikke értelmében a nemzet közös örökségének része. Megőrzése nem pusztán minden magyar állampolgár, önkormányzatok és tóhasználók érdeke: olyan állami kötelezettség, amelynek a jövő nemzedékek életfeltételeinek védelmét is szolgálnia kell.

A probléma túlmutat az egyes beruházásokon

Az elmúlt években a Balaton partján és közvetlen környezetében számos nagyberuházás indult vagy kapott engedélyt. Ezek hatásait a hatósági és tervezési rendszer jellemzően egyenként, pontszerűen vizsgálja. Eközben a beépítések összeadódó hatása – a természetes partszakaszok és zöldterületek fogyása, az élőhelyek feldarabolódása, a vízpart terhelésének növekedése, valamint a tó ökológiai rendszerére gyakorolt kumulatív hatás nem jelenik meg kellő súllyal a döntésekben.

Megítélésünk szerint ezért felmerül a kérdés, hogy a jelenlegi szabályozási, területrendezési és hatósági rendszer képes-e ténylegesen teljesíteni az Alaptörvény P) és XXI. cikkéből következő állami intézményvédelmi kötelezettséget, illetve biztosítani a Balaton természeti értékeinek hosszú távú megőrzését.

A legsürgetőbb ügy: a fonyódi Pogányvölgyi-vízfolyás torkolatának beépítése

A rendszerszintű probléma különösen élesen jelenik meg a fonyódi, Cordia által megvalósítani kívánt beruházás esetében.

A tervezett fejlesztés a Pogányvölgyi-vízfolyás torkolatát, a Balaton déli partjának egyik utolsó természetes kapcsolatát érinti a háttérterületekkel. A HUN-REN Balatoni Limnológiai Kutatóintézet (BLKI) nyilvánosan közzétett szakmai álláspontjában a területet „**felbecsülhetetlen értékű, még megmaradt természetes kapunak**” nevezte, és arra figyelmeztetett, hogy megőrzése „**a teljes tó ökológiai stabilitásának és jövőjének elengedhetetlen feltétele**”.

A kutatóintézet szerint a Balaton déli partjának beépítettsége és mesterséges átalakítottsága már eléri a 75 százalékot. Ebben a helyzetben megfogalmazásuk szerint **„minden egyes újabb beépítési szándék vagy mesterséges beavatkozás súlyos ökológiai felelőtlenség”**. A BLKI álláspontja egyben arra is rámutat, hogy egy ilyen beruházás hatását nem lehet kizárólag az érintett telek vagy közvetlen környezetének szintjén értékelni: annak a Balaton egészének ökológiai és vízminőségi érdekeire gyakorolt hatását kell figyelembe venni.

A kialakult helyzet különös súlyát adja, hogy ezek a tudományos megállapítások részben olyan korábbi településrendezési és hatósági döntésekkel kerülnek szembe, amelyek meghozatalakor a terület ma ismert ökológiai jelentősége nem kapott megfelelő súlyt. Vasas Gábor, a BLKI főigazgatója a beruházással kapcsolatban tartott sajtóbeszélgetésen egyenesen úgy fogalmazott: **„Ha lenne egy tisztességes, nyílt engedélyeztetési eljárás, az ilyen társasházak nem jelenhetnének meg.”**

Mindez álláspontunk szerint jól példázza a jelenlegi rendszer egyik alapvető problémáját: **egy beruházás korábban megszerzett engedélyei és formális jogszerűsége önmagukban nem jelenthetik azt, hogy az államnak ne kellene reagálnia az időközben egyértelművé vált, súlyos és részben visszafordíthatatlan ökológiai kockázatokra.**

Éppen ezért szervezeteink az országgyűlési képviselőkhöz és a Kormány illetékes tagjaihoz is fordultak. Azt kérjük a kormánytól, hogy a fonyódi terület megmentése érdekében az állam vizsgálja meg és – amennyiben ennek jogi feltételei fennállnak – alkalmazza a rendelkezésére álló rendkívüli eszközöket, **beleértve a közérdekből történő kisajátítás lehetőségét is**, az esetleges kártalanítási igények egyedi rendezése mellett. Fontos hangsúlyozni ugyanakkor, hogy a fonyódi beruházás ügye csak egy a lehetséges több közül, éppen ezért a Kormánytól azt is kérjük, a BLKI és más szakértők bevonásával sürgősen tekintse át, milyen partmenti, folyamatban levő beruházások kapcsán indokolt még a felülvizsgálat és a beavatkozás. Több szervezet (Nagy Tavak és Vizes Élőhelyek Szövetsége, Levegő Munkacsoport, Kék Ernyő Szövetség) már szeptemberben az Élő Környezetért Felelős Minisztériumhoz fordult, kérve a vízügyi hozzájárulás haladéktalan visszavonását.

A remélt kormányzati beavatkozás nem helyettesíti, hanem különösen indokolttá teszi az ombudsmani fellépést. A Kormánytól és az Országgyűlés tagjaitól a civilek a konkrét terület megmentéséhez szükséges döntést kérjük; az alapvető jogok biztosától és a jövő nemzedékek szószólójától pedig annak vizsgálatát, hogy **az Alaptörvény P) és XXI. cikkéből fakadó állami kötelezettségekkel összeegyeztethető-e egy kiemelkedő ökológiai érték elvesztése pusztán azért, mert a beruházás megvalósításához szükséges döntések és jogosultságok korábban már megszülettek.**

A fonyódi ügy ezért egyszerre igényel sürgős beavatkozást és vet fel a Balaton egészére vonatkozó rendszerszintű kérdést: milyen jogi és intézményi eszközök biztosítják, hogy az új tudományos ismeretek és a tó ökológiai állapotának romlása esetén az állam még időben képes legyen megakadályozni a visszafordíthatatlan természeti veszteséget?

A fonyódi terület esetében ráadásul a beavatkozás olyan természeti érték elvesztésével fenyeget, amely utólag már nem, vagy csak rendkívül korlátozottan állítható helyre. Ezért itt nemcsak egy későbbi vizsgálat eredménye, hanem az időtényező is különös jelentőséggel bír.

Kéréseink

Mindezek alapján tisztelettel kérjük

1. **a jövő nemzedékek szószólóját, hogy kezdeményezze az alapvető jogok biztosának hivatalbóli, átfogó vizsgálatát** annak feltárására, hogy a balatoni parti és partközeli területek jelenlegi szabályozási, területrendezési és hatósági védelme megfelelően biztosítja-e az Alaptörvény P) és XXI. cikkéből következő követelmények érvényesülését;
2. hogy a vizsgálat különösen térjen ki arra, **megfelelően értékelik-e a balatoni beruházások együttes, kumulatív környezeti hatását**, illetve biztosítja-e a jelenlegi rendszer a még megmaradt természetes és természetközeli partszakaszok hosszú távú megőrzését;
3. hogy a vizsgálat keretében **kiemelten és sürgősséggel vizsgálják meg a fonyódi Pogányvölgyi-vízfolyás torkolatánál tervezett beruházást**, annak engedélyezési, környezet- és természetvédelmi, valamint településrendezési körülményeit és a HUN-REN Balatoni Limnológiai Kutatóintézet által jelzett ökológiai kockázatokat;
4. hogy a visszafordíthatatlan környezeti károsodás veszélyére és az elővigyázatosság követelményére tekintettel **kezdeményezzék az illetékes állami szerveknél a fonyódi beruházással kapcsolatos szükséges azonnali intézkedéseket**, annak érdekében, hogy a terület visszafordíthatatlan átalakítása ne történhessen meg addig, amíg a felmerült alapjogi és környezetvédelmi aggályok érdemi vizsgálata nem történt meg;
5. végül kérjük annak vizsgálatát is, hogy a feltárt rendszerszintű problémák megszüntetéséhez **szükséges-e a Balaton védelmét szolgáló jogszabályok módosítása vagy további jogi garanciák megteremtése**, és amennyiben igen, a rendelkezésükre álló eszközökkel kezdeményezzék ezek megalkotását.

Kérjük továbbá a jövő nemzedékek szószólóját, hogy a vizsgálatról függetlenül is mérlegelje **nyilvános állásfoglalás kiadását a Balaton még megmaradt természetes és természetközeli partvidékének megőrzése, valamint a fonyódi terület védelme érdekében.**

Meggyőződésünk, hogy a fonyódi ügyben nem egyszerűen egy beruházás és a természetvédelem közötti helyi konfliktusról van szó. A kérdés az, hogy amikor tudományos ismereteink alapján egyértelművé válik valamely még megmaradt természetes terület kiemelkedő ökológiai jelentősége, az állam rendelkezik-e és él-e azokkal az eszközökkel, amelyekkel ezt az értéket a korábban megszerzett beruházói jogosultságok mellett is képes megőrizni.

A Balaton partjának további beépítése során meghozott döntések jelentős része visszafordíthatatlan. Éppen ezért kérjük, hogy a biztos és a jövő nemzedékek szószólója a rendelkezésére álló alkotmányos és törvényi eszközökkel segítse elő, hogy **a Balaton jövőjéről ne kizárólag egyenként, beruházásonként, hanem a tó egészének ökológiai állapotát és a jövő nemzedékek érdekeit szem előtt tartva szülessenek döntések.**

Tisztelettel,

Éger Ákos
ügyvezető elnök
Magyar Természetvédők
Szövetsége

Kun Zoltán
elnök
Nagy Tavak és Vizes Élőhelyek
Szövetsége

Lukács András
elnök
Levegő Munkacsoport

Mező János Bálint
ügyvezető igazgató
Greenpeace Magyarország

Dr. Sebők Dóra
elnök
Kék Ernyő – Egyesületek a
Balatonért

Budapest, 2026. október 8.